

Wyrok z dnia 14 kwietnia 2000 r.

II UKN 513/99

Zasiłek chorobowy nie przysługuje osobie, która stała się niezdolna do pracy w warunkach określonych w art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.), jeżeli kontynuuje działalność gospodarczą prowadzoną podczas trwania zatrudnienia pracowniczego (art. 6 ust. 2 pkt 1 tej ustawy).

Przewodniczący SSN Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Maria Tyszczel (sprawozdawca), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 kwietnia 2000 r. sprawy z wniosku Ryszarda S. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w T.G. o zwrot zasiłku chorobowego, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 20 stycznia 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w T.G. decyzją z dnia 25 listopada 1997 r. zobowiązał Ryszarda S. do zwrotu niesłusznie pobranego zasiłku chorobowego za okres od 15 kwietnia 1997 r. do 17 września 1997 r. w wysokości 11.521,50 zł, ponieważ stwierdzono, że ubezpieczony w tym okresie po rozwiązaniu stosunku pracy podjął inną działalność zarobkową.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach wyrokiem z dnia 27 kwietnia 1998 r. [...] zmienił zaskarżoną decyzję i zwolnił ubezpieczonego od obowiązku zwrotu pobranego zasiłku chorobowego i zasądził od organu rentowego na rzecz ubezpieczonego kwotę 800 złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził, że przepis art. 6 ust. 2 ustawy z dnia

12 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.) nie ma zastosowania dlatego, że: „ubezpieczony działalność gospodarczą czyli inną działalność zarobkową, prowadził od 1981 r. z krótką przerwą i w momencie ustania stosunku pracy po prostu ją kontynuował. Zdaniem Sądu Wojewódzkiego za takim rozumieniem art. 6 ust. 1 przemawia także wykładnia gramatyczna tego przepisu, gdyż wyraźnie on stanowi, iż pracownik ma podjąć inną działalność zarobkową po rozwiązaniu stosunku pracy, a gdyby ustawodawca chciał rozszerzyć krąg osób, którym nie przysługuje zasiłek chorobowy to z pewnością znalazłoby to wyraz w przepisie (...), ubezpieczony nie złożył fałszywego oświadczenia pisząc, że po rozwiązaniu umowy o pracę nie podjął żadnej innej działalności zarobkowej, podpisał oświadczenie w dobrej wierze, w jego bowiem odczuciu było to zgodne z rzeczywistym stanem sprawy a nikt nie pouczył go, że winien tam wpisać również działalność, którą kontynuował.”

Uwzględniając apelację organu rentowego Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z dnia 20 stycznia 1999 r. [...] zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie. Niesporne w sprawie było, że Ryszard S., prowadzący od 1981 r. działalność gospodarczą, do dnia 31 marca 1997 r. był pracownikiem, a od 15 kwietnia do 17 września 1997 r. przedstawiał w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zaświadczenia lekarskie o niezdolności do pracy. W okresie tej niezdolności nadal prowadził działalność gospodarczą. Uzasadniając podstawę prawną swego orzeczenia Sąd wskazał, że: „Spór dotyczy prawa do zasiłku chorobowego z ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 30 z 1983 r., poz. 143). Stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 2. zasiłek chorobowy przysługuje również osobie, która stała się niezdolna do pracy po ustaniu zatrudnienia nie później jednak, niż w ciągu jednego miesiąca w razie zachorowania na inne choroby niż wymienione w pkt. 1, jeżeli niezdolność do pracy trwała bez przerwy co najmniej trzydzieści dni. Zgodnie z cyt. art. 6 ust. 2 pkt. 1 w wypadkach o których mowa w ust. 1 zasiłek chorobowy nie przysługuje, jeżeli po rozwiązaniu stosunku pracy pracownik podjął inną działalność zarobkową lub uprawniony jest do zasiłku dla bezrobotnych.” Zdaniem Sądu Apelacyjnego dla dokonania prawidłowej wykładni należy uwzględnić nie tylko wykładnię gramatyczną lecz również logiczną i celowościową, które prowadzą do wniosku, że: „przez „inną działalność zarobkową”, o której mowa w art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy należy rozumieć każdą działalność zarob-

kową prowadzoną po rozwiązaniu stosunku pracy, niezależnie od tego, czy prowadzona była jeszcze w trakcie pozostawania w stosunku pracy, czy też dopiero po jego rozwiązaniu.

W kasacji wniesionej na podstawie art. 393¹ pkt 1 KPC pełnomocnik wnioskodawcy, zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię przepisu art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie odwołania powoda od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w T.G. z dnia 25 listopada 1997 r.

Rozpoznając sprawę w granicach kasacji Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Kasacja nie ma usprawiedliwionych podstaw. Okoliczności faktyczne sprawy, wyżej przytoczone, są bezsporne, a zgodnie z art. 393¹¹ KPC rozpoznanie kasacyjne jest ograniczone do oceny zarzutu błędnej wykładni art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego na wypadek choroby i macierzyństwa. Stosownie do tego przepisu zasiłek chorobowy nie przysługuje osobie, która po ustaniu zatrudnienia stała się niezdolna do pracy i spełnia przesłanki z ust. 1 tego przepisu, jeżeli po rozwiązaniu stosunku pracy podjęła inną działalność zarobkową. Słusznie podkreślił Sąd Apelacyjny, że wykładnia gramatyczna tego przepisu, na której Sąd pierwszej instancji oparł swe rozstrzygnięcie, nie jest wystarczająca, bowiem prowadzi do nielogicznego wniosku, że nie nabywa prawa do zasiłku chorobowego tylko ta osoba, która po rozwiązaniu stosunku pracy rozpoczęła prowadzenie działalności zarobkowej, podczas gdy osoba prowadząca taką działalność w czasie trwania stosunku pracy zachowałaby prawo do tego świadczenia. W uzasadnieniu wyroku z dnia 12 sierpnia 1998 r., II UKN 172/98 (OSNAPiUS 1999 nr 16, poz. 522), Sąd Najwyższy wyjaśnił, że celem ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z tytułu choroby jest zapewnienie środków utrzymania pracownikowi, który w okresie czasowej niezdolności do pracy nie wykonuje pracy i nie otrzymuje wynagrodzenia. Wprawdzie pogląd ten jest fragmentem wykładni art. 18 ustawy, jednakże ma on w pełni zastosowanie w sprawie, ponieważ wyjaśnia ratio legis również art. 6 ust. 2. Nie usprawiedliwia wskazanej podstawy kasacyjnej stwierdzenie, że „wyłożona przez Sąd Apelacyjny interpretacja

art. 6 ust. 2 pkt 1 nie jest słuszna”.

Kasacja nie jest zwykłym środkiem zaskarżenia, lecz środkiem szczególnym. Sąd Najwyższy wielokrotnie już wyjaśniał, że samo przytoczenie ustawowego sformułowania: „naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię” nie jest uzasadnieniem tej podstawy kasacyjnej; jest nim przedstawienie wywodu prawnego na temat naruszonego przepisu, ze stanowiskiem, jak należy ten przepis wyklądać i dlaczego interpretacja dokonana przez sąd orzekający merytorycznie jest błędna (por. orzeczenia z dnia: 5 marca 1997 r., II CKN 20/97; z dnia 20 czerwca 1997 r., II CKN 230/97; z dnia 4 czerwca 1997 r., II UKN 161/97 – notka OSNAPiUS 1998 nr 4, poz. 136). Sąd Najwyższy wskazywał także, że w postępowaniu kasacyjnym, rzeczą wnoszącego kasację, a nie Sądu Najwyższego, jest usprawiedliwienie jej podstaw poprzez wykazanie prawnymi argumentami i wywodami zasadności podniesionych w niej zarzutów naruszenia konkretnych przepisów prawa. Wnoszący kasację w jej uzasadnieniu nie przedstawił ani wywodu prawnego przedstawiającego argumenty przemawiające za przyjęciem wykładni – jego zdaniem – słusznej, ani też jakie jego wątpliwości budzi omawiany przepis. Nie jest bowiem wywodem prawnym stwierdzenie wnoszącego kasację, że: „Gdyby bowiem ustawodawca chciał ograniczyć świadczenia dla osób, które równoległe z zatrudnieniem prowadziły działalność gospodarczą, niewątpliwie uregulowałyby tę kwestię w ustawie w sposób nie budzący wątpliwości.”

Ten fragmentaryczny wywód autor kasacji odniósł tylko do art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy, podczas gdy dokonując zarówno jego wykładni, jak i odczytania woli ustawodawcy należy brać pod uwagę także pozostałą treść art. 6 i całego rozdziału 2 ustawy dotyczącego zasiłku chorobowego. Nie ulega wątpliwości, że generalnym celem zasiłku chorobowego jest zapewnienie środków utrzymania w określonym okresie pracownikowi niezdolnemu do pracy z powodu choroby w czasie trwania zatrudnienia, a także - w pewnych sytuacjach po ustaniu zatrudnienia. Przepis art. 6 ust. 2 ustawy określający wypadki, w których zasiłek chorobowy po ustaniu zatrudnienia nie przysługuje (mimo spełnienia warunków z ust. 1 tegoż art. 6) jest przepisem szczególnym, podlegającym wykładni ścisłej, a więc niedopuszczalne jest zarówno zawężenie, jak i rozszerzenie kręgu osób, których dotyczy. Gdyby więc zamiarem ustawodawcy było pozostawienie prawa do zasiłku chorobowego po ustaniu zatrudnienia pracownikowi, który prowadził działalność gospodarczą w czasie trwania zatrudnienia, a po jego ustaniu nadal tę działalność wykonuje mimo niezdolności do

pracy, to omawiany ust. 2 pkt 2 1 art. 6 ustawy powinien odnosić się do pracownika „który rozpoczął inną działalność zarobkową”. Tak więc zgodnie z art. 6 ust. 2 ustawy zasiłek chorobowy nie przysługuje osobie, która wprawdzie stała się niezdolna do pracy w warunkach określonych w ust. 1 tego przepisu, lecz rozpoczęła lub wykonuje inną działalność zarobkową, w tym także jeżeli kontynuuje wcześniejszą działalność gospodarczą prowadzoną podczas trwania zatrudnienia pracowniczego.

Bezprzedmiotowy jest argument kasacji, że: „Ponadto trzeba zauważyć, że w przypadku podjęcia przez pracownika innej działalności zarobkowej po rozwiązaniu umowy o pracę jak i w przypadku uzyskania przez takiego pracownika prawa do zasiłku dla bezrobotnych osoby te osiągają dochody, w przeciwieństwie do sytuacji kiedy niezdolny do pracy pracownik po rozwiązaniu stosunku pracy z powodu choroby, mimo zarejestrowanej działalności żadnych dochodów nie osiągnął.” Przedewszystkim wnoszący kasację nie wskazał, jakie to przesłanki upoważniają do przyjęcia, że samo rozpoczęcie działalności zarobkowej przesądza o osiągnięciu dochodu, a zwykłą demagogią jest odniesienie do sytuacji „pracownika po rozwiązaniu stosunku pracy z powodu choroby”, bowiem w rozpatrywanej sprawie choroba wnioskodawcy nie była przyczyną rozwiązania jego stosunku pracy, gdyż niezdolność do pracy powstała po ustaniu zatrudnienia.

Mając powyższe na uwadze, wobec braku usprawiedliwionych podstaw kasacyjnych, Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====